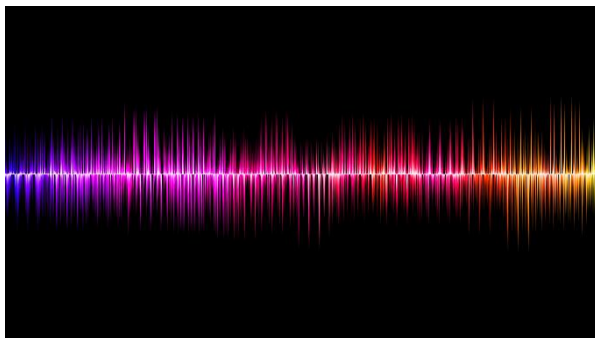

Zaburzenia przetwarzania słuchowego u dzieci – przyczyny, objawy, terapia

Zaburzenia przetwarzania słuchowego to termin stosowany w medycynie (audiologii), psychologii i pedagogice dla określenia zespołu objawów wynikających z nieprawidłowego funkcjonowania wyższych funkcji słuchowych.

Jest to upośledzenie zmysłu słuchu pomimo prawidłowej budowy i funkcjonowania uszu. Wynika z niewłaściwej współpracy narządów słuchu z mózgiem, który błędnie rozpoznaje i interpretuje dźwięki docierające do uszu. W efekcie, chociaż słuch człowieka jest prawidłowy, ma on problemy ze zrozumieniem tego, co słyszy.

ETIOLOGIA ZABURZEŃ PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO

Zaburzenia przetwarzania słuchowego wynikają z mikrouszkodzeń części mózgu odpowiedzialnych za interpretację bodźców akustycznych. Mikrouszkodzenia te mogą mieć różne źródła.

Najczęstszymi przyczynami zaburzeń przetwarzania słuchowego są:

- w okresie prenatalnym: infekcje wirusowe; intoksykacja alkoholem, tytoniem, środkami odurzającymi, lekami; ekspozycja na ołów; nieprawidłowe ułożenie szyi płodu skutkujące jednostronnym uszkodzeniem słuchu;
- podczas porodu: niedotlenienie i urazy mechaniczne;
- w okresie postnatalnym: wady słuchu, których rehabilitacja nie przebiega prawidłowo; wysiękowe zapalenia ucha środkowego; zablokowanie przewodu Eustachiusza; nadmierna stymulacja bodźcami słuchowymi; niedotlenienie w czasie snu z powodu przerośniętego migdałka gardłowego; choroby metaboliczne; epilepsja.

DIAGNOZA ZABURZEŃ PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO

Diagnozę zaburzeń przetwarzania słuchowego stawia lekarz audiolog, ale w proces diagnostyczny powinni być również zaangażowani tacy specjaliści jak logopeda, pedagog, psycholog. Omawiany syndrom można rozpoznać tylko u dzieci, które mieszczą się w normie intelektualnej, mają prawidłowy słuch oraz nie występują u nich deficyty wyższych funkcji poznawczych i językowych.

ISTOTA ZABURZEŃ PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO

Na zaburzenia przetwarzania słuchowego składa się zespół wielu różnorodnych symptomów.

Do najczęściej występujących objawów omawianego syndromu należą:

- nierozróżnianie podobnych dźwięków mowy;
- trudności ze zrozumieniem mowy w hałaśliwym otoczeniu;
- zaburzenia rozumienia mowy zniekształconej;
- problemy z lokalizacją źródła słyszanych dźwięków;
- kłopoty z oceną natężenia, wysokości, długości, kolejności słyszanych dźwięków;
- brak umiejętności selekcjonowania bodźców słuchowych;
- trudności ze skoncentrowaniem się na bodźcach słuchowych;
- zaburzenia mowy (nieprawidłowa artykulacja głosek, niewłaściwa wymowa słów);
- obniżona pamięć słuchowa;
- deficyty w zakresie uczenia się drogą słuchową;
- nadwrażliwość na dźwięki;
- subiektywne odczucie deprivacji w zakresie stymulacji akustycznej.

W efekcie wymienionych objawów dzieci z zaburzeniami przetwarzania słuchowego doświadczają wielu poważnych trudności w codziennym funkcjonowaniu, a w szczególności podczas nauki szkolnej. Mylą zbliżone dźwięki, przekręcają podobnie brzmiące wyrazy lub błędnie je wymawiają. Wskutek tego mają kłopoty z analizą i syntezą słuchową, czyli podziałem tekstu na zdania, wyrazy, sylaby, głoski oraz scalaniem głosek, sylab, wyrazów, zdań w tekst.

W wyniku tych kłopotów mają także trudności w nauce czytania i pisania, popełniają wiele błędów ortograficznych. Również rozumienie tekstu samodzielnie czytanego na głos bądź słuchanego stanowi dla nich problem. Dlatego też często nie rozumieją wydawanych ustnie dłuższych, złożonych poleceń i instrukcji.

Dzieci z zaburzeniami przetwarzania słuchowego charakteryzują również deficyty w zakresie uwagi słuchowej. Nie potrafią właściwie selekcjonować dźwięków, które docierają do nich z otoczenia. Jednakowo reagują na wszystkie sygnały akustyczne, dlatego nawet słabe dźwięki zakłócające dekoncentrują je. Także pamięć słuchowa dzieci cierpiących na zaburzenia przetwarzania słuchowego jest istotnie obniżona. Szybko zapominają o tym, co zostało powiedziane i mają spore trudności z odtworzeniem usłyszanych treści.

Dzieci z zaburzeniami przetwarzania słuchowego mogą też przejawiać nieprawidłowości w zakresie wrażliwości na bodźce akustyczne. Bywają nadwrażliwe na dźwięki, drażni je hałas. Aby zrozumieć, co się dzieje w hałaśliwym otoczeniu, muszą szczególnie natężyć uwagę, czyli ponieść znaczny wysiłek. Może to powodować u nich niepokój, rozdrażnienie, zmęczenie, bóle głowy.

Zdarza się także, że dzieci z zaburzeniami przetwarzania słuchowego cechuje zbyt niska wrażliwość na sygnały dźwiękowe. Znajdują się w stanie deprivacji akustycznej, z czym próbują sobie radzić poprzez samodzielne wydawanie głośnych dźwięków (podniesiony ton głosu, krzyk), powodowanie hałasu (stukanie przedmiotami) czy wsłuchiwanie się w dźwięki wydawane przez urządzenia znajdujące się w pobliżu (wentylator, odkurzacz).

Dzieci dotknięte omawianym syndromem doświadczają także wielu trudności komunikacyjnych. Mają kłopoty w zakresie interpretowania oraz stosowania cech prozodycznych mowy. Niewłaściwie odczytują akcent i intonację usłyszanych komunikatów werbalnych. Trudno im odpowiednio modulować głos podczas wypowiedzi. W efekcie ich mowa jest monotonna i zbyt cicha albo za głośna i nadmiernie dynamiczna. Może to powodować nieporozumienia pomiędzy dziećmi i innymi osobami z ich otoczenia oraz ujemnie wpływać na ich wizerunek w społeczności.

Wskutek opisanych problemów dzieci z zaburzeniami przetwarzania słuchowego nie czują się bezpiecznie w swoim otoczeniu. Pomimo zwiększonego wysiłku, nie zawsze właściwie rozumieją sytuację, w której się znajdują. Doświadczają także permanentnego dyskomfortu w zakresie sfery

sluchowej. Mają problemy komunikacyjne oraz trudności w nauce szkolnej. Wszystko to jest dla nich źródłem chronicznego stresu i może powodować obniżenie samooceny oraz nieśmiałość.

POSTĘPOWANIE TERAPEUTYCZNE WOBEC DZIECKA Z ZABURZENIAMI PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO

Zaburzenia przetwarzania słuchowego nie mijają wraz z wiekiem, ale towarzyszą dotkniętej nimi osobie przez całe życie. Dlatego ważne jest, by poddać je właściwym oddziaływaniom korekcyjnym.

Nawet pomimo szybkiego podjęcia wieloaspektowej, intensywnej terapii, niemożliwe jest zlikwidowanie symptomów syndromu. Celem oddziaływań podejmowanych wobec dziecka z zaburzeniami przetwarzania słuchowego jest jedynie zmniejszenie objawów, wypracowanie strategii kompensacyjnych wobec istniejących deficytów, usprawnienie funkcjonowania słuchowego i językowego oraz zminimalizowanie wtórnych objawów psychologicznych, takich jak nieśmiałość, zaniżona samoocena, stres.

W terapii dziecka cierpiącego na zaburzenia przetwarzania słuchowego mogą uczestniczyć logopeda, neurologopeda, psycholog, pedagog, terapeuta pedagogiczny. Należy ją rozpocząć jak najszybciej, prowadzić systematycznie, w bezpiecznej, przyjaznej dla dziecka atmosferze. Ważne jest także zaangażowanie w proces rehabilitacji domu rodzinnego i szkoły dziecka, aby zalecone przez specjalistów ćwiczenia były wykonywane także w tych miejscach.

Podstawową metodą terapeutyczną w przypadku omawianych zaburzeń jest tzw. indywidualny trening słuchowy.

Składają się na niego między innymi ćwiczenia:

- lokalizacji źródła dźwięków;
- rozpoznawania dźwięków;
- różnicowania głośności, długości i wysokości dźwięków;

- zapamiętywania kolejności usłyszanych dźwięków;
- rozumienia mowy w obecności werbalnych i niewerbalnych bodźców zakłócających;
- powtarzania sekwencji słów, zdań w odpowiedniej kolejności;
- analizy i syntezy słuchowej;
- uwagi słuchowej;
- korzystania z cech prozodycznych mowy;
- rozumienia odsłuchiwanego i samodzielnie głośno odczytywanego tekstu;
- pisania ze słuchu;
- naśladowania melodii;
- różnicowania rytmów;
- naśladowania rytmu.

Dobre rezultaty daje także uzupełnianie indywidualnego treningu słuchowego treningiem grupowym prowadzonym w formie zabaw i gier słuchowo-ruchowych.

Tekst powstał w oparciu o następujące materiały:

- E. Kwaśniok, M. Ławecka: Stymulacja funkcji słuchowych w zaburzeniach centralnych procesów przetwarzania, Forum Logopedyczne, rok 2016, nr 24
- A. Paczkowska, J. T. Marcinkowski: Istota zaburzenia przetwarzania słuchowego – niedocenianego problemu zdrowotnego, Hygeia Public Health, rok 2013, tom 48, nr 4
- A. Senderski: Rozpoznawanie i postępowanie w zaburzeniach przetwarzania słuchowego u dzieci, Otolaryngologia, rok 2014, tom 13, nr 2
- T. Zaleski: Centralne zaburzenia słuchu u człowieka, Kosmos. Problemy nauk biologicznych, rok 1998, tom 47, nr 3